

حق وتوی ایران و روسیه در دریای خزر

یک روزنامه روسی به تلاش کشورهای حاشیه دریای خزر برای بهره برداری از حداکثر انرژی در این دریا خبر می دهد

عادلی/خبرگزاری آران

خبرگزاری آران/سرویس دریای مازندران

یک روزنامه روسی به تلاش کشورهای حاشیه دریای خزر برای بهره برداری از حداکثر انرژی در این دریا خبر می دهد و می نویسد: در این بین اقدامات آذربایجان و ترکمنستان در خزر غیر سازنده است. به گزارش آران نیوز به نقل از خبرگزاری مهر، آلکساندر کنبازف تحلیلگر روزنامه نزاویسیمایا گازتا، در مقاله ای در این باره می نویسد: اوایل ماه سپتامبر در ساحل ترکمنستان در دریای خزر رزمایش عملیاتی- تاکتیکی با تیراندازی رزمی تحت عنوان "خز ی 2012" برگزار شد. دفع حمله دشمن مشروط از طرف دریای خزر که این حمله می توانست به منظور از کار انداختن تأسیسات نظامی، تصرف کشتی های بازرگانی، پالایشگاه ها و خطوط لوله صورت بگیرد، هدف رسمی تعلیمات نظامی بود. یک هفته بعد، در روزهای 12-13 سپتامبر در شهر آقتاو قزاقستان همایش بین المللی تحت عنوان "الگوهای همکاری های بین المللی در خزر" برگزار شد که در جریان آن نظامی گری در خزر بررسی شد. نمایندگان ترکمنستان طبق معمول از حضور در این مجمع کارشناسی خودداری کردند. در ادامه این مطلب آمده است: دریای خزر، پل ارتباطی بین دو منطقه مناقشه ساز قفقاز و آسیای مرکزی است. هر گونه بی ثباتی آن به احتمال بسیار قوی آغاز جنگ تمام عیار را در بر دارد که می تواند منطقه ای به وسعت چین تا بالکان گسترش یابد. عامل خزر که از سوی ایالات متحده و اتحادیه اروپا بی نهایت سیاسی شده است، از این نظر هم مناقشات به وجود می آورد. احساسات سیاسی اروپایی ها در مقایسه با رفتار آرام شرکتهای چینی که خطوط لوله را از خزر به سمت شرق می سازند، به طور خاصی به چشم می خورد.

در میان کشورهای ساحلی خزر، رفتار آذربایجان و ترکمنستان غیر سازنده به نظر می آید. رهبران و کارشناسان این کشورها ضمن تکذیب ماهیت سیاسی طرح های خود در زمینه ساخت خطوط لوله، امکانات و ظرفیت های میدادین نفتی و گازی خود را اغراق می کنند و بر جدابیت تجاری خطوط لوله ساخته نشده ای چون خط لوله نابوکو و خط لوله زبردربایی خزر تأکید می کنند، ولی هم اکنون حتی مسیر نفتی باکو- تفلیس- جهان که شش سال است فعالیت می کند، سود نمی دهد و مقرون به صرفه نیست. حتی قزاقستان متوجه شد که انتقال نفت از طریق دریا به وسیله نفتکش ها به جای استفاده از این شبکه خطوط لوله، برای آن سودآور نیست. نورسلطان نظربایف رئیس جمهور قزاقستان همچنین با صراحت تمام از تحویل گاز برای خطوط لوله در حال طراحی نابوکو و زبردربایی خزر امتناع کرده است.

نزاویسیمایا گازتا در بخش دیگری از مطلب به نقش مهم تهران و مسکو در تحولات دریای خزر اشاره می کند و می نویسد: به آسانی می توان فرض کرد که روسیه و ایران قادرند ساخت هر گونه خط لوله از روی بستر خزر را وتو کنند. روسیه و ایران از همه امکانات برای اجرای وتوی خود برخوردارند. تا همین اواخر منافع اساسی ایران در خزر شامل پیشگیری از حضور نظامی کشورهای غیر ساحلی و جلوگیری از اجرای طرح های انتقال حامل های انرژی به عنوان آلترناتیو برای صادرات ایرانی بود. میدادین اساسی مورد استفاده ایران در قسمت جنوبی کشور واقع شده است. دولت ایران فقط اوایل ماه دسامبر سال 2011 اکتشاف میدان بزرگ گازی در دریای خزر را اعلام کرد که این اطلاعات فعلا باید تأیید شود ولی حتی در این صورت به سرعت توسعه نیافته و سود آبی نخواهد داد. ایران مانند روسیه آماده می شود که از منافع خود با شدت تمام دفاع کند. می توان گفت که منافع روسیه و جمهوری اسلامی ایران در دریای خزر تقریباً به میزان 100 درصد با هم مطابقت دارد. به عبارت دیگر، دو مسئله دربرگیرنده بزرگترین توان مناقشه هستند یعنی پیشگیری از حضور نظامی کشورهای غیر ساحلی (این امر با آذربایجان ارتباط دارد) و امتناع از طرح های انتقال نفت و گاز از طریق خزر (آذربایجان و ترکمنستان).

این روزنامه روسی زبان می نویسد: نتیجه گیری آشکار این است که ایالات متحده که سعی می کند به بهانه تأمین امنیت خطوط لوله آینده نیروهای مسلح خود را در منطقه مستقر کند، نقش غیر سازنده بی ثبات کردن منطقه را بازی کرده و تلاش می کند روسیه و ایران را تحت فشار نظامی و سیاسی قرار دهد. حلقه بی ثباتی پیرامون خزر باید موجبات کاهش تولید و صادرات حامل های انرژی به بازارهای جهانی را فراهم کرده و مواد خام این منطقه را برای آینده حفظ کند. اتحادیه اروپا در این زمینه نقش تحریک کننده ای ایفا می کند ولی نیروهای اروپایی در چارچوب نیروهای ناتو می توانند همراه با آمریکایی ها در مناقشه مسلحانه بالقوه شریک شوند.

آلکساندر کنبازف نویسنده این مطلب می نویسد: سطح فعلی تنش در منطقه خزر سبب شد که ایران مسائل خزر را از دید نظامی و سیاسی مورد تأمل قرار دهد. در حال حاضر ایران دارنده دومین توان بزرگ نظامی در خزر بعد از روسیه است، ولی این کشور قادر است در اسرع وقت از طریق انتقال نیروها از خلیج فارس، توان نظامی خود را در خزر به میزان 1.5 برابر افزایش دهد. منافع روسیه کمتر از هر 5 کشور خزر با تولید نفت و گاز در ساحل یا فلات قاره خزر ارتباط دارد ولو اینکه در ماه های اخیر این موضوع حیاتی شده است. روسیه، خزر را دریای داخلی خود می داند که در این منطقه مسائل امنیت اولویت دارند. استقرار تأسیسات نظامی کشورهای غیر ساحلی در سرزمین کشورهای ساحلی خزر از نظر مسکو به عنوان خطر برای امنیت ملی کشور تلقی می گردد. اعمال و برنامه های روسیه در جهت افزایش شدید حضور نظامی در دریای خزر سبب بحث گسترده در میان کارشناسان منطقه ای می شود چرا که در حال حاضر توان نظامی جمعی روسیه در منطقه از جمع امکانات نظامی همه کشورهای ساحلی دیگر چند برابر بیشتر است. با این حال، از اظهارات مقامات روسیه می توان نتیجه گرفت که خط تقویت حضور نظامی و حفظ برتری کامل نظامی روسیه در حوزه خزر ادامه خواهد یافت.

کنبازف می نویسد: سه مصرف کننده اساسی مواد هیدروکربنی خزر یعنی روسیه (به عنوان کشور ترانزیتی)، ایران و چین، باید به منظور طراحی مکانیزم های سیاسی و دیپلماتیک تأمین ثبات در خزر تشریک مساعی بکنند. ضمانت های اجرای اصل بیانیه نهایی جلسه باکوی گروه 5 خزر در درباره ممانعت از حضور نیروهای مسلح خارجی در منطقه و امتناع هر 5 کشور از ساخت خودسرانه خطوط لوله باند عمل، شند. در ادامه این مطلب به نقش و مسئله سازمان همکاری شانگهای نیز اشاره و آمده است: چین که کشور ساحلی خزر نیست، ولی عضو برجسته سازمان همکاری شانگهای به شمار می رود، به طور خودکار به حکم جغرافیای سیاسی، منطقه خزر را در حوزه مسئولیت خود قرار می دهد. روسیه و قزاقستان، دو کشور ساحلی عضو این سازمان هستند در حالی که ایران به عنوان ناظر شناخته شده است. در شرایط جاری سازمان همکاری شانگهای باید به منظور خنثی کردن همه عوامل مناقشه را سعی کند آذربایجان (که تقاضای عضویت ناظر در این سازمان را کرده است) و ترکمنستان (که وضعیت آن پیچیده تر است) را به مدار خود جلب کند. سازمان همکاری شانگهای خیلی بیشتر از اتحادیه اروپا و ایالات متحده که از خزر دور هستند، از حق فعالیت در این منطقه برخوردار است.

فعالیت ناتو و آمریکا در جهت تأمین امنیت منطقه خزر هم باعث شک و تردید می شود که مشکل افغانستان مصداق این ادعاست./ع

پایان پیام